

Dünya Maden haberleri

TÜRKİYE

Yeni fabrikalar

Karabükte hakî boya fabrikası tesisi bitmek üzeredir. Naftalin fabrikası işletilmeğe başlamıştır. Asitsülfirik fabrikasının montajına başlanmıştır. Karabük haddehanesine daha ince kutur ve ebadda demir imali için yedi milyon lira sarfedilerek inşaat yapılmış ve makine ile tesisat alınmıştır. Yeni haddehanenin 1943 - ün sonunda işletilmeğe açılacağı ümit edilmektedir.

Sivas çimento fabrikasının inşaa ve tesisatı bitmiş ve işletmeye açılmıştır.

Çimento satış fiyatları

İktisat Vekâletinden bildirilmiştir :

İcra Vekilleri Heyetinin 6.4.1943 tarih ve 2/19703 sayılı kararnameyle tasdikli 441 sayılı Koordinasyon Heyeti kararı ile 14.4.1943 de çimento satış fiyatları ambalaj hariç, fabrikada teslim şöyle tesbit edilmiştir:

1. Portland çimentosu için 41,80
2. Çabuk sertleşen Portland çimentosu "süpersiman,, için 44,90 liradır.

AFRİKA

Transvaalin altın istihşalâtı

1934 yılındanberi Transvaalin altın istihşalâtı ilk defa olarak 1942 de azalış kaydetmiştir. 1941 yılında 14,39 milyon onzu tutan altın istihşalâtı 1942 de 14,15 milyon onza inmiştir. Bu azalış temmuz ayından itibaren başlamıştır. Bunun başlıca sebebi işçilerden bir kısmının bakır, kurşun ve çinko madenlerine geçirilmesi ve malzeme kıtlığıdır. Şubat sonuna kadar altın madenlerinde çalışan yerli işçi sayısı 376.000 - i tutmuşken, ikinciteşrin sonunda 315.000 - e inmiştir. Madenlerin brüd kazanç yekönu 44 milyon sterlini bulmuş ve 1941 yılına nazaran 2 milyon

sterlin noksandır. Tercihan az tenörlü cevherler istihşal olunduğundan beher onz altının maliyet fiyatı 101 şil. 7 pensi tutmuş ve 1941 yılına nazaran 2 şil. 1 pens yüksektir.

ALMANYA

Yeni taşkömür sahası

İşgal olunan Polonyanın Krakau civarında yapılan prospeksiyon sondajları sayesinde 300 metre derinlikte mühim taşkömür yatakları keşfolunmuştur. Münferit damarların kalınlığı 3 metreyi aşmaktadır. Yapılan tetkik ve arama neticesinde Yukarı Silezyanın doğusunda taşkömürce zengin ve iktisadî bakımdan işletmeğe değer yeni maden kömürü sahasının mevcudiyeti tesbit olunmuştur.

Demir ve Çelik Genel Birliği

Almanyanın ve işgal olunan bölgelerin demir ve çelik endüstrisini tevhid ve mütecanis bir şekilde teşkilâtlandırılması maksadiyle Demir ve Çelik Fabrikaları Birliği tesis edilmiştir. Bu Birliğe bütün grup ve mahallî birlikler dahil olunmuştur. Birlik teknil çelik ve demir istihşalâtının, ithalât ve ihracatının tanzim ve kontrolü ile tavzif olunmuştur. Aynı zamanda münferit birlik ve teşkilâtlarının nizamnameleri yeknasak bir şekle sokulacaktır. Yeni ihdas olunan Birlik demir, çelik ve mamulâtı fiyatlarını tesbit ve kontrol edecek, siparişlerin ifa müddetini kısaltacak, bunun için enerji ile işçi meselesini müştereken halletmeğe çalışacaktır.

AMERİKA B. D-:

Elektrikle cevherin konsantre olunması

Pittsburgh'un Westinghouse laboratuvarında yapılan son tecrübeler esnasında gayet cüzi mik-

tarda (% 1,5) kalay tenörlü cevherlerden % 70 metali ihtiva eden konsantre istihsaline imkân hasıl olmuştur. Bu maksatla Amerika B. D - inde mevcut kasiterit cevheri alınmıştır. Elektriki ayıklama usulü madeni havi kasiterit ile gang sahrelerin cereyanı nakil kabiliyetindeki farklara istinat etmektedir: kasiterit iyi nakiliyete malik olduğu halde sahrenin nakil kabiliyeti zayıftır.

Cüzi kalay tenörlü cevher övütüldükten sonra beher dakikada muhiti 1000 pus hızla dönen madeni rotasyon silindirinden geçirilir. Silindirinin üzerinde sık olarak ve mihvere muvazi şekilde asılı bakır teller yüksek tevettürlü elektrik cereyanıyla imal edilir. Bakır tellerden kasiterit cevheri parçacıkları kolayca geçerlerken, sahre parçaları tellere yapışıp kalır. Bundan dolayı kalaylı kasiterit silindirden aşağıdaki bunkere düşer ve sahre parçaları ise silindirinin üzerinde kalır. Bu tecrübelerde beher dakikada silindire verilen cevher miktarı 10 libreyi tutmuştur. Geniş mikyastaki tecrübeler devam olunmaktadır.

Kilden alüminyum istihsali

Colombia Üniversitesi profesörlerinden Arthur Hikson alüminyum madeninin boksit yerine yüksek derecede hamızı silisli kil toprağından istihsal usulünü icat etmiştir. Bu usul sayesinde Amerika B. D - i boksit ithalâtından serbest olabilecektir.

Yeni usule göre fazla silis asitli kil tuz ruhu tesirinde bırakıldıktan sonra elde edilen madde terkiplerine ayırmakta ve neticede Al_2O_3 istihsal olunmaktadır. Alüminyum asidinden elektroliz muamelesi ile safi alüminyum çıkarılmaktadır.

ARJANTİN

Maden arama işlerinde inkişaf

Madenî mahrukata ve metal ithalâtının harp yüzünden azalması ve memlekette baş göstermeğe başlayan maden kıtlığı karşısında Arjantin hükümetinin bir teşebbüsü üzerine ülkenin muhtelif yerlerinde maden arama işlerine hız verilmiş, maddî ve manevî yardım siyasetine girişilmiştir. Aynı zamanda istihsalâtın teşviki meselesi ele alınmıştır.

Neticede Salta bölgesinde bakır madenleri keşfolunarak 1942 sonunda işletilmeğe başlanmıştır. Anden bölgesinde volfram ve arşen yatakları keşfolunmuştur.

AVUSTRALYA

Bitümlü şistten benzin

Avustralya kıtasının muhtelif bölgelerinde birkaç senedenberi sondajlarla yapılan petrol arama faaliyeti şimdiye kadar müsbet bir netice vermediğinden, New - Südwales eyaletindeki bitümlü şistlerden geniş mikyasta sunî benzin istihsali için gereken tesisatın Amerika B. D. - inden getirilmesi karar altına alınmıştır.

Bu mesele ile Amerika B. D - i sermayedarları bilhassa alâkadar olmaktadır. Yeni tesis olunacak sunî benzin fabrikasının çalışmaya açılması ile Avustralya benzin istihsalâtının 500.000 tondan 1 milyon tona çıkması beklenilmektedir.

BREZİLYA

Demir endüstrisinin devletleştirilmesi

Brezilyadaki İtabria demir madenleri satın alınmıştır. Bu yatakların saha mesahası 100 km. boyunda ve takriben 100 km. genişliğinde olup, 1300 milyon % 65 demir tenörlü hematit, 3550 milyon tonu fosforca fakir İtabiritez ve mütebaki 10.000 milyon tonu da % 30 ilâ % 50 nisbetinde demiri havi cevheri ihtiva eder. Buna rağmen 1941 yılında ancak 421.000 ton cevher istihsal edilmişti. 1943 yılında 4 milyon tona ve ileride senevi on milyon tona çıkarılması için bazı tedbirler alınmış ve nakliyat vasıtalarının teminine girişilmiştir. Bu iş için Amerika B. D - i Brezilya hükümetine 14 milyon dolar bir kredi açmıştır.

Aynı zamanda Volta Redonda'da bir demir ve çelik fabrikasının tesisi için 50 milyon dolar tahsis edilmiştir. Fabrikaların senevi kapasitesi 1943 de 300.000 tondan 1945 - 46 da 750.000 tona çıkarılması derpiş olunmaktadır. Bu maksatla Brezilya Millî Metallurji kumpanyası tesis edilmiştir.

BULGARİSTAN

Maden işletmelerinin devletleştirilmesi

2.9.42 gün ve 195sayılı resmî gazeteye göre Trakya, Makedonya ve Moravyada verilen maden işletme ve araştırma imtiyazları tek mil bina, makine ve tesisleriyle devletleştirilmiş bulunmaktadır.

Nazırlar heyetinin bu kararına göre ismi geçen bölgelerdeki bütün madenleri münasip bir tazminat mukabili hükümetçe satın alınarak işletilecektir.

17.9.42 tarih ve 208 No - lu bir emir üzerine birçok maden istihsal, istihlâk ve ticareti hükümet kontrolüne tâbi tutulmuş ve maden ihracatı da hükümet müsaadesine bağlanmıştır.

DANİMARKA

1942 de linyit istihsali

1941 yılında aşağı yukarı 1 milyon tonu bulan Danimarka linyit istihsalâtı 1942 yılında % 50 nisbetinde artarak bir buçuk milyon tona baliğ olmuştur. Halbuki memleketin 1938 yılında senevi taşkömür sarfiyatı 5 milyon tonu tutmuştur. Bundan dolayı 1942 linyit istihsalâtı ihtiyacın ancak dörtte birini temine kâfi gelmektedir. Bu yüzden maden kömürü keşfolunan sahaların fiyatı fevkalâde yükselmiş ve 32 hektarlık bir arazi 300.000 kurona çıkmıştır. İcar ile işletilen linyit sahası için arazi sahibine beher ton başına 1 kuron icar tediyesi mutat edilmiştir. Linyitli arazi fiyatının fazla yükselmesi işletme plânlarını altüst ettiğinden bundan böyle icar ve istihlâk fiyatları hükümetçe tesbit olunacaktır.

1942 de turb sanayii

1942 yılında turb işleten 1504 eşhas ve müesseseye 7,3 milyon kuron kredi tevzi edilmiştir. Geçen yıl zarfında 7.482 turb işletmesi faaliyetlerine devam ederek 4,8 milyon ton turb istihsal olunmuştur. Turb sanayiinde çalışan işçi sayısı 75.000 - i aşmıştır. Umum istihsalâtın 2,6 milyon tonu Jütland ve 2,2 milyon tonu adalara isabet etmiştir.

1942 yazının fazla yağmurlu geçmesi yüzünden turbun kurutulması ve satışa çıkarılması güçleşmiştir. Bundan dolayı stoklar 1941 - e nazaran artmıştır.

HİNDİSTAN

1942 istihsalâtının azalması

Alman matbuatına nazaran Hindistandaki istiklâliyet hareketine bağlı grev ve pasif mukavemetler ile Japonyanın bombardımanları yüzünden Hindistanın maden kömürü istihsalâtı normal zamanlarda 28 milyon tondan 1942 yılında 18 milyon tona inmiştir. Assam ve Pencab petrol sahasının ham petrol istihsalâtı 1942 de evvelki seneye nazaran % 35 nisbetinde azalmıştır.

Ham demir istihsalâtında da bir azalış dikkate şayandır: 1941 yılında 1,5 milyon ton ham demir istihsal edilmişken 1942 senesi istihsalâtı 1 milyon ton raddelerinde kalmıştır. Çelik istihsalâtı da 250.000 ton miktarında bir tenakusla milyon tonu aşmamıştır.

İNGİLTERE

Maden kömürü tetkikleri

Memleket topraklarında mebzul miktarda mevcut taşkömür ve antrasitten endüstride iptidâî madde olarak istifade maksadiyle British Coal Utilisation Research (Kömürden istifade imkânlarını araştırma) teşkilâtı vücuda getirilmiş ve masraflarının karşılanması için senevi 200.000 sterlin yani aşağı yukarı 1 milyon lira tahsis olunmuştur. Bu teşkilâtın 5 senelik masraf karşılığı olarak 1 milyon sterlin ayrılmıştır.

Bahis mevzuu teşkilât maden kömüründen benzin, zift, katran, amonyak, kükürt ve sair kimyevî maddelerden başka geniş mikyasta sunî kauçuk istihsali usullerini araştırarak ve tatbik sahasına geçirmeğe çalışacaktır.

İRAN

Madencilikte yeni bir kalkınma

Roytere göre İranda yeraltı servetlerinin istetilmesi yeni bir gelişme kaydetmiştir: Tahran

civarında potasyum bikromat madenlerinin işletilmesine hız verilmiş, kromit cevheri istihsalini arttırmak maksadıyla hususî bir şirket tesis edilmiş ve Tahran yakınındaki sodyum sülfat yatağının işletilmesi için hükümetçe 40.000 sterlin tahsis olunmuştur.

1942 yılı zarfında memleketin taşkömür, manganez, bakır, antimuan, kükürt ve kurşun ile barit istihsalâtında da yeni bir gelişme mevcuttur. Mamafih münakalâttaki güçlükler yüzünden bu zuhurdan lâyikiyle istifade olunamamaktadır.

İSPANYA

Maden arama ve jeoloji enstitüsü

Harp iktisadiyatı ihtiyaçlarına ayak uyduran İspanya maden arama ve jeoloji enstitüsü 1942 yılında yeni usullerle Huelva bakır zuhuratında ve Yean bölgesinin kurşun cevheri yataklarında esaslı tetkiklerde bulunmuştur. Pesqueiras ve Doalde kalay cevheri yatakları keşfolunmuş ve etüdü yapılmıştır. Bundan maada Salamanca, Leon Huelva civarındaki nehir kumlarının altın tenörü, Granada ve Almeria molibden zuhurları ile diğer nikel ve kromit yataklarının keşif ve tetkikatı sona erdirilmiştir. 1942 yılında keşfolunan bazı madenlerin işletilmesi kararlaştırılmış ve Esperanza volfram madeninde istihsalâta başlanmıştır.

İTALYA

Fakir kalay yataklarının işletilmesi

Kalay ithalâtının harp yüzünden sekteye uğraması karşısında Sardinia'daki % 0,97 nisbetinde kalay tenörlü cevher yataklarının işletilmesine girişilmiş ve % 0,4 ilâ 0,9 tenörlü cevherlerden kalay konsantresi istihsaline başlanmıştır.

Bahis mevzuu kasiterit madenlerinde kurşun ve kalayla birlikte az miktarda nikel ve kobalt konsantreleri elde edilmektedir.

Mahrukatın hükümetçe kontrolü

Resmî gazetenin 8.9.42 tarihli sayısında ilân

olunan 7.9.42 günlü bir emir üzerine memleket dahilindeki madenî yağ, mahrukat ve makine yağları müstahsil ve tüccarları beyanname vermekle mükellef tutulmuşlar ve akar ile katı yakıt istihsal, istihlâk ve ticaretinin kontrolü için genel komiserlik teşkil edilmiştir. Bu komiserlik ise genel kurmaya tâbi tutulmuştur.

İSVİÇRE

Maden kömürü istihsalı

1942 yılında İsviçrenin maden kömürü istihsalâtı 20 milyon frank değerinde 185.000 tonu bulmuştur. Bu miktar memleket ihtiyacını karşılamadığından ve harp yüzünden ithalât güçleştiğinden dolayı kömür tahdit edilmiş ve 1938 yılı sarfiyatının % 20 - ine indirilmiştir. Hükümetin bir emri üzerine, resmî daire ve müesseseler de dahil evlerin teshinine ancak 1.12.42 tarihinden itibaren müsaade olunmuştur.

1942 yılının maden kömürü istihsalâtı 1941 senesine nazaran % 61 nisbetinde artmıştır. Yeni alınan tedbirler sayesinde 1943 yılı istihsalâtının 220.000 tona çıkması beklenilmektedir.

Yeni demir zuhuru keşfi

Wallis'in Martiguy civarında 1942 bidayetinde keşfolunan demir cevheri yatakları işletilmeğe başlamıştır. Sondaj ve yarma ameliyesiyle yapılan mütemmim tetkikler esnasında Chemin bölgesinde % 66 demir tenörlü cevhere rastlanmıştır. Cevher üzerindeki tetkikat bu madenlerin evsaf bakımından Brezilya demir cevherine müşabih olduğunu göstermiştir.

JAPONYA

Kalay madenlerinin işletilmesi

İşgal olunan Malezyadaki Terak kalay madenlerinde tamirat işi sona ermiş ve ocaklar yeniden işletilmeğe başlanmıştır 1942 sonlarından itibaren üç büyük Japon komiseri tarafından buralarda 35 kalay madeni hükümetin kontrolü altında istihsal yapmaktadır. Bundan maada Malezyada 75 ufak maden kalay cevheri istihsaline girişmiş bulunmaktadır. Çok yakında Malezya

kalay cevheri istihsalâtının normal seviyeye çıkması beklenilmektedir.

KANADA

1942 de maden istihsalâtı

Dominyon istatistik bürosunun resmî malûmatına göre Kanadanın 1942 yılı yeraltı servetleri istihsalâtı geçen yıllara nazaran rekor bir seviyeye çıkmış ve 564,2 milyon dolar kıymetini bulmuştur. Bu istihsal 1941 yılına nazaran 4 milyon dolar bir artış kaydetmiştir.

1942 de istihsal olunan altının değeri 20 milyon dolara inmiş ise de mahrukat istihsalâtı 6 milyon, renkli metal istihsalâtı 1,5 milyon ve çelik halitaları için kullanılan madenlerin istihsalâtı 2 milyon dolar kıymetinde 1941 - e nisbetle çoğalmıştır.

Son zamanlarda memleketin muhtelif bölgelerinde volfram yataklarının işletilmesine hız verilmiştir. Manitoba mıntakasında krom cevheri ile kalay cevheri yatakları keşfolunmuş ve Dolomi sahresinden metalik magnezyum istihsalı için gereken tedbirler alınmıştır.

Demir ve çelik endüstrisi

Kanadanın demir ve çelik endüstrisi 1942 yılında yeni bir terakki kaydetmiş ve ham demir istihsalâtı 1.948.000 tona balığ olmuştur. Bu miktar 1941 yılına nazaran takriben yarım milyon ton bir tezayüt göstermiştir. Memleketin çelik istihsalâtı da 1941 yılına nisbetle oldukça bir artışla 3.150.000 tona çıkmıştır.

MACARİSTAN

1943 bütçesinde madencilik

Sanayi nezaretinin 1943 bütçesi 21,5 dan 73,6 milyon pengöye çıkarılmıştır. Bu tezayüdün büyük bir kısmı yeraltı servetlerinin işletilmesi ve mevcut madenlerin tevsi için tahsis olunmuştur. Şimalî Siebenbürgen bölgesindeki devlet madenlerine 6,4 milyon pengö ayrılmıştır. Maden tetkik ve arama sondajlarına tahsis olunan

yekûn 1942 de 1,9milyondan 1943 yılında 6 milyon pengöye yükseltilmiştir. Tevsi olunacak başlıca yeraltı servetleri tabîî gaz, petrol ve maden cevherleri işletmelerinden ibarettir. Petrol arama işine ayrılmış olan para geçen seneye nazaran üç mislini bulmuştur.

Macaristan son zamanlarda harp ve silâhlanma ihtiyaçlarını memleket dahilinde temin maksadiyle madencilğe büyük bir ehemmiyet vermektedir.

MANÇUKO

1942 de demir ve çelik endüstrisi

Penhsihu civarında 1941 ilkteşrinde işletilmeğe başlayan demir ve çelik fabrikası 1942 bidayetinden itibaren takriben tam kapasiteyle çalışmağa başlamıştır. Çelik istihsalâtı kapasitesi normalin % 88 - ini bulmuştur. Japonyaya gönderilen ham demir ve çelik mamulâtının miktarı gittikçe artmıştır.

Demir cevheri madenlerinden Tung Lien Tao ocaklarındaki cevher istihsalâtına hız verilmiştir. Aynı zamanda bu civarda yeni bir demir ve çelik fabrikasının tesisine girişilmiş ve 1943 ortalarında işletilmeğe açılmıştır. Şimalî Çin demir cevheri ocaklarının istihsalâtını arttırmak maksadiyle tevsi faaliyeti ilerlemektedir.

ROMANYA

Benzin satışı vesikaya tâbi

Silâhlanma ve harp istihsalâtı nazırlığının bir emri üzerine 15.11.42 tarihinden itibaren bütün Romanyada benzin satışı vesika usulüne tâbi tutulmuş ve aylık benzin sarfiyatı tahdit edilmiştir. Bu emre göre Bükreşteki taksilere 500 ilâ 650 litre, taşradakilere bunun yarısı, doktorların otolarına ayda 100 litre, memur ve resmî arabalara 75 litre, kamyonlara 300 litre benzin satılacaktır. Romanyaya hariçten gelen seyyah otomobillerine beher 100 km. için 10 ilâ 20 litre benzin verilecektir. Ev ihtiyacı için aile başına ayda 1 litre benzin tesbit edilmiştir.